

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
e-ISSN:2458-9624

Cilt: 11 Sayı: 2 Sayfa Aralığı: 70-89 e-ISSN: 2458-9624 DOI: 10.51725/ etad.1463206

RESEARCH

Open Access

ARAŞTIRMA

Açık Erişim

21. Yüzyılda Masal: Klasik Masal ve Anti-Masal Kitaplarının İçerik Unsurları Bakımından Karşılaştırılması*

Fairy Tale in the 21st Century: A Comparison of Classic Fairy Tale and Anti-Fairy Tale Books in Terms of Content Elements

Tuğçe Koca, Derya Yıldız

ÖZ

Klasik masalların yapı bozumuna uğratarak yeniden kaleme alınması literatürde anti-masal olarak isimlendirilir. Anti; karşı, zıt anlamlarına gelirken anti-masal kavramıyla klasik masalların altüst edilerek özellikle toplumsal cinsiyet rolleri üzerine odaklanarak yeniden kaleme alınması amaçlanır. Postmodern dönemde ortaya çıkan anti-masallar bu dönemin özelliklerini taşır. Bu araştırma kapsamında klasik masallar ile klasik masalların yeniden yazımı olan anti-masal kitaplarının içerik unsurları bakımından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında dört klasik masal ve dört anti-masal kitabı seçilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli tercih edilmiş, verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda klasik masal ve anti-masal kitaplarının olumlu ve olumsuz yönleri olduğu tespit edilmiştir. Anti-masallarda kahramanların özelliklerinin ve olay örgüsünün tam bir yapıbozumuna uğratıldığı görülmüştür. Anti-masallarda karakterler çok yönlü olarak yapılandırılmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle yeni yazılacak olan anti-masal kitaplarının çocuğa görelilik ilkesi göz ardı edilmeden kaleme alınması gerektiği ifade edilebilir.

ABSTRACT

The deconstruction and rewriting of classical fairy tales is called anti-fable in the literature. While "anti" means against, opposite, with the concept of anti-fable, it is aimed to overturn classical tales and rewrite them by focusing especially on gender roles. Anti-fairy tales emerging in the postmodern period bear the characteristics of this period. Within the scope of this research, it is aimed to compare in terms of content elements classical fairy tales and anti-fairy tale books, which are rewritings of classical fairy tales. Within the scope of the research, four classic fairy tales and four anti-fairy tale books were selected. The survey model, one of the qualitative research methods, was preferred and content analysis method was used to analyze the data. As a result of the research, it was determined that classical fairy tale and anti-fairy tale books have positive and negative aspects. It was observed that the characteristics of the heroes and the plot were completely deconstructed in anti-fairy tales. In anti-fairy tales, the characters are structured in multiple ways. Based on the results of the research, it can be stated that the new anti-fairy tale books to be written should be written without ignoring the principle of relevance to children.

Yazar Bilgileri

Tuğçe Koca

Bilim Uzmanı, Necmettin
Erbakan Üniversitesi, Konya,
Türkiye

tugce.koca.20@gmail.com

Derya Yıldız

Prof. Dr., Necmettin Erbakan
Üniversitesi, Konya, Türkiye
dcyildiz@erbakan.edu.tr

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Klasik masal

Anti-masal

İçerik unsurları

Çocuk edebiyatı

Keywords

Fairy tale

Anti-fairy tale

Content elements

Children's literature

Makale Geçmişi

Geliş: 02/04/2024

Düzeltilme: 06/06/2024

Kabul: 02/07/2024

Atıf için: Koca, T. ve Yıldız, D. (2024). 21. yüzyılda masal: Klasik masal ve anti-masal kitaplarının içerik unsurları bakımından karşılaştırılması. *JRES*, 11(2), 70-89. <https://doi.org/10.51725/ etad.1463206>.

Etik Bildirim: Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanıldığı için etik kurul izni alınmamıştır.

* Bu çalışma "21. Yüzyılda Masal: Klasik Masal ve Anti-Masal Kitaplarının İçerik Unsurları Bakımından Karşılaştırılması" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Kişinin toplumsal hayattaki rollerini öğrendiği dönem, çocukluktur. Bu kritik zamanda masalların ayrı bir yeri vardır. Masallar vasıtasıyla toplumsal cinsiyet rolleri ve buna bağlı olarak cinsiyetler arasındaki eşitsizlikler gibi farklı durumlar çocuklar tarafından fark edilir. Çocuklar masalları dinleyerek ya da okuyarak toplumun yapısını, hangi rolleri benimsemesi gerektiğini, bu rollerin dışına çıkarsa neler olabileceği ile ilgili fikir edinir. Bu bakımdan öncelikle klasik masalın içeriği ve daha sonra 21. yüzyılda değişen masal yapısı hakkında bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

Klasik Masal

Masallar genellikle eğitici ve eğlendirici amaçlarla anlatılan kısa anlatılar olarak bilinir. Hayali ve fantastik unsurlarla bezeli olan masallar, çocuğun zihinsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunur. Masallar, çocuk edebiyatının önemli bir türü olmakla beraber çocukların küçük yaşta tanıştıkları anlatılar olması yönüyle de oldukça önemlidir.

Çocuk edebiyatı aracılığıyla nesiller arasındaki kültür aktarımı sağlanır. Büyükler küçüklere masal anlatıp ninniler söyleyerek farkında olmadan kendinden önceki nesillerin gelenek ve göreneklerini aktarır. Dinleyen nesiller de anlatılanları benimseyerek kendinden sonraki nesillere kültür aktarımını gerçekleştirir (Arıcı, 2018).

İyilerin kazanıp kötülerin kaybettiği masal dünyasında kahramanların sahip olduğu kalıplaşmış özellikler mevcuttur. Özellikle kadın karakterlerin iki ayrı zıt kutupta yer aldığı görülür. İki tip kadın figürü vardır: İyi huylu, güzel, mazlum karakterin karşısında kötü kalpli büyücü veya cadılar yer alır. İğz'e (2008, s. 105) göre cadılar, ataerkil tek tanrılı dinlerin etkisiyle başkaldıran kadınların temsilidir. Bu yüzden masaldaki cadıların her biri kötüdür ve masalın sonunda cezalandırılırlar. Böylelikle cadıların diğer kadınlar tarafından örnek alınmaması gerektiği mesajı verilir. Düzene başkaldıran cadılar, masalın sonunda kötü son ve yalnızlığa mahkûm edilirken ataerkil düzeni benimseyen güzel ve pasif kadınlar prenslerine kavuşarak mutlu sona erişirler.

Peri masalları diye de adlandırılan edebî masallar dışındaki masallar, yaratıcısı veya yazarı belli olmayan (anonim) eserlerdir. Bu gibi masallar halk muhayyilesinde zaman içinde oluşur ve halkın yaratıcı gücünden izler taşır (Oğuzkan, 2013, s.18). Masallar çocuğu eğlendirirken aynı zamanda çocuğun kendisini tanımasına imkân sağlar ve kişilik gelişimini destekler. Mieder'e (1987) göre çocuklar masallar aracılığıyla iyimser olmayı ve geleceğe yönelik bir dünya görüşüne sahip olmayı öğrenirler ve evrensel insan sorunlarını fark edip anlayabilirler. Bu da kendi bireysellikleri ve genel olarak dünya ile başa çıkmanın anahtarı olacaktır.

Anti-Masal

21. yüzyılda teknolojinin gelişmesiyle beraber insanların beklentileri, düşünce biçimleri başkalaşıma uğrar. Değişen toplum şartları ve kadınların çalışma hayatına girmesi beraberinde şimdiye kadar var olan toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanmasına yol açar. Bu sorgulama neticesinde geçmişten günümüze kabul gören masallar tekrar gözden geçirilir, masalların vermek istediği iletiler analiz edilir.

Klasik peri masallarının yeniden sorgulanması neticesinde, bazı yazarlar klasik masalları yeniden kaleme alır. Kahraman özellikleri ve olay örgüsü gibi birçok bakımdan yapıbozumuna uğratılan bu masallar, anti-masal olarak isimlendirilir. Masallarda yapıbozumuna uğratılan öğelerin başında toplumsal cinsiyet rolleri gelmektedir. Anti, kelime anlamı olarak karşı, zıt anlamlarına

gelmektedir. Sezer'e (2020) göre anti-masal kavramı, klasik masalların altüst edilerek özellikle toplumsal cinsiyet rolleri üzerine odaklanarak yeniden biçimlendirilmesi olarak tanımlanabilir.

Calvin (2011), çalışmasında klasik peri masalları ile anti-masallar arasındaki bazı temel ayrımları şu şekilde belirtmiştir:

Tablo 1. Klasik Masal ve Anti-Masal Özelliklerinin Karşılaştırılması

Klasik Masal	Anti-Masal
İyimserlik	Kötümserlik
Teolojik, öngörüsöl	Geriye dönük, geçmişe ait
Bir varmış bir yokmuş	Gerçek dünya bağlamı
Öncülük yapma	Uyumsuzluk
Pedagojik	Öğrenilmemiş dersler
Çocuklaştırılmış, arıtılmış anlatım	Yetişkin temaları, anlatılmayan kuşkuculuk
Kültürel ayna	Aynayı kırmak
Didaktizm	Anti-didaktizm
Çizgileri belli ahlak	Gri (Belirsiz-kapalı) ahlak veya ahlsızlık
Sabit bakış açısı	Değişken bakış açıları
Bağımsız anlatım	Metinlerarası, üst kurmaca
Burjuva	Avangard
Ataerkil	Feminist
Mitolojiler	Mitolojik arınmışlar
Büyüleme	Düş kırıklığı

Klasik masalarda iyimserlik ve daima masalların mutlu sonla bitmesi esastır fakat anti-masallar ironik cepheleriyle dikkat çeker, kötü sonla da bitebilir. Bu yolla anti-masallar klasik yapının dışına çıkarak ezber bozar ve yapıbozumcu bir tavır takınır. Anti-masalarda iyi veya kötü kavramları terk edilerek gri bölgeler oluşturulur. Karakterler hem iyi hem kötü özelliklere sahiptir. Bu sebeple karakterler hakkında kesin hüküm bildirmek mümkün değildir.

Zaman kullanımı yazarın inisiyatifi doğrultusunda şekillenir. Bu bir nevi yazarın zaman karşısındaki tavrı ve ona yüklediği mânâ ile ilgilidir. Klasik masalarda zaman kavramı giriş-gelişme-sonuç düzlemi üzerinde ilerler. Anti-masalarda ise kronolojik bir ilerleme söz konusu değildir. Yazar şimdiki zamandan bir anda geçmiş zamana sıçrayabilir, özetlemeler yapabilir veya hayal dünyasına dalabilir. Böylelikle klasik masalardaki belirli bir zaman algısı yıkıma uğratılır.

Klasik masallar tekerlemeler veya kalıplaşmış ifadelerle başlar fakat anti-masallar kalıplaşmış ifadeleri önemsemez. Klasik masalarda bir öğretici veya ders verme amacı vardır ancak anti-masalarda bu kaygı güdülmemektedir. Anti masalarda kişinin okuduklarından zevk alması ve estetik doyum ön plandadır. Dolayısıyla didaktizm anti-masalarda ön planda yer almayan bir husustur.

Klasik masalarda belirli bir perspektif sunulur. Bu perspektif geleneksel veya ataerkil bakış açısını yansıtmaktadır. Dolayısıyla geleneksel değerler ön plana çıkar. Anti-masalarda ise postmodernizmin bir özelliği olarak "Kime göre? Neye göre?" bakışı esas alındığından sabit bir dayanak noktası bulunmaz.

Klasik masallar yazıldıkları dönemin kültürel yapısını ve değerlerini içinde barındırırken anti-masalların böyle bir derdi yoktur. Hatta anti-masallar bu değerleri yıkmak ister. Büyü, sihir kavramları klasik masalarda sıkça kullanılır. İmkânsız gibi görülen her durum sihirle mümkün hâle gelir. Anti-

masallarda ise büyüünün yerini düş kırıklıkları ve gerçek dünya düzlemi alır. Kahramanlar sorunlarını büyü veya sihir yardımıyla çözmez bunun yerine sorunlarıyla yüzleşir ve kendi çabalarıyla çözüm yolu bulur.

Klasik masalların hedef kitesini sadece çocuklar oluştururken anti-masallar çocuklara ve yetişkinlere yönelik kaleme alınan masallardır. Bu sebeple içinde yetişkin temalarını da barındırır. Klasik masallar belli sınırları olan, belirlenmiş kalıpların içerisinde varlığını sürdüren bir masal türüdür. Anti-masallar bu kalıpları yıkarak yeni bir dünya oluşturur. Yeni yazılan masallar postmodernizmin bir getirisi olarak kalıpları yıkmayı, parçalamayı amaçlar.

Anti-Masal ve Postmodernizm

Günümüzde postmodernizm hakkında çeşitli kaynaklarda birçok farklı bilgiye rastlamak mümkündür. Buna karşılık postmodernizme dair herkes tarafından kabul edilen kesin ve bütünsel bir tanım yapılamamıştır. Karataş (2001, s. 339) postmodernizmi şu şekilde tanımlar: "Modernizm sonrası veya ötesi. Modernizme karşı doğan, onun eleştirisi üzerine kurulan ve ona alternatif ürünler ortaya koymaya uğraşan bir sanat ve düşünce akımıdır."

Postmodernizm kültürel ve toplumsal normları sorgularken geleneksel anlatı yapılarını yıkmayı amaçlar. Postmodern dönemin eserleri olan anti-masallar ise klasik masalların temsil ettiği normları, toplumsal cinsiyet rollerini alt üst ederek yeni ve farklı bakış açıları sunar. Klasik masallarda yer alan karakterleri ve olay örgüsünü yapıbozumuna uğratan anti-masallar, bu unsurlar üzerinden verilmek istenilen mesajları yeniden yapılandırır. Postmodernizm "ne o ne bu değil hem o hem bu" anlayışının egemen olduğu bir yaklaşım sergiler.

Bu bağlamda yapıbozum içermesi, cinsiyet ayrımcılığına işaret etmesi, ekoeleştirel bir yön taşıması ve en genel hâliyle ezber bozması bakımından anti-masalların neden postmodern dönem ürünleri oldukları anlaşılabilir. Klasik masallardaki geleneksel öğretiler anti-masallarda bozulur ya da tahrif edilir. Bu husus esasen postmodernizmin de bir yanısıdır. Postmodernizm yerleşik yapıyı reddeden, oturmuş düzeni irdeleyen, en genel anlamıyla anti-zıt perspektifiyle konulara yaklaşan yapıyla anti-masalların doğuşuna verimli bir zemin oluşturur. Fikrî cephesinin yanı sıra postmodern edebî tekniklerin anti-masallarda da kullanılıyor olması, anti-masal postmodernizm ilişkisine ışık tutar niteliktedir. Şu da eklenmelidir ki postmodernizmin yeniden düzenleyen, yeniden yazıma önem veren üslubu anti-masalların da bir özelliğidir. Postmodern edebî eserlerde gözlemlenen gönderme, kolaj, montaj vb. tekniklerin anti-masallarda hemen hemen birebir tespit edilebilmesi kayda değerdir. Geleneksel yapının değiştirilmesi, tenkit edilmesi, yeniden yazımı bu yollarla olur ve bahsedilen tüm bu özellikler anti-masalın temel niteliklerini teşkil eder.

Yöntem

Klasik masallar ve anti-masalların içerik unsurları bakımından karşılaştırılmasını amaçlayan bu çalışmada 21. yüzyıldaki masal kavramı çok yönlü olarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Klasik masallar ve anti-masalların içerik unsurları bakımından karşılaştırılmasını amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları

içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır (Karasar, 2012, s. 77).

Çalışma Materyalleri

Araştırmanın evrenini Grimm Kardeşler'e ait olan "Külkedisi", "Rapunzel", "Kırmızı Başlıklı Kız" ve "Pamuk Prenses" klasik masalları ile Nunila Lopez'e ait "Vejetaryen Külkedisi", Anna Kemp ve Sara Ogilvie'ye ait "Prensesler Uslu Durmaz", Juan Scaliter'e ait "Başka Bir Kırmızı Başlıklı Kız" ve James Finn Garner'e ait olan "Ötekileştirmeyen Masallar (Pamuk Prenses)" anti-masal kitapları oluşturmaktadır. Bu kitaplar alan uzmanlarının görüşleri ve baskı sayıları dikkate alınarak belirlenmiştir. Karşılaştırılması yapılan kitaplar şu şekildedir:

Tablo 2. İncelenen Kitaplar

Klasik Masallar	Anti-Masallar
Külkedisi	Vejetaryen Külkedisi
Rapunzel	Prensesler Uslu Durmaz
Kırmızı Başlıklı Kız	Başka Bir Kırmızı Başlıklı Kız
Pamuk Prenses	Ötekileştirmeyen Masallar

Verilerin Toplanması

Hâlihazırda mevcut olan anti-masallar incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde yazılan masalların hangi klasik masala denk geldiği tespit edilmiştir. Birbiriyle uyuşan dört klasik ve dört anti-masal tercih edilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Basılı materyallerle birlikte video, fotoğraf, film gibi görsel malzemeleri de içine alan doküman incelemesi, ele aldığı belgeleri titizlikle ve sistematik bir şekilde analiz etmeyi amaçlayan bir nitel araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda bütün kitaplar detaylı olarak ele alınmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Verilerin analizi yapılırken nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. İçerik analizi, yöntem olarak konu veya sözün gelişine odaklanması ve kategori ya da kodların içindeki benzerlikleri ve farkları vurgu yapmasıyla ve metnin içindeki hem açık, belirgin hem de gizli içeriği ele alması ile bilinir (Kızıltepe, 2021). Özellikle metin incelemelerinde kullanılan bu yöntem ile araştırmacılar tarafından oluşturulan kategorilere ait veriler belirlenerek ait olduğu kategoriye yerleştirilir (Silverman, 2018).

Bulgular

Vejetaryen Külkedisi

Klasik Külkedisi masalında Külkedisi ve prens evlenmeden önce yaşanan olaylar anlatılırken Vejetaryen Külkedisi masalında evlendikten sonra yaşanan olaylara yer verilmiştir. Masalda Külkedisi prens ile evlenmek zorunda kalır ve evlenirler fakat Külkedisi evliliğinde mutlu değildir. Prensten boşanarak kendi restoranını açar ve ekonomik özgürlüğünü kazanır.

Kitapta yer alan karakterlerin dış görünüşleri incelendiğinde, güzellik algısının tamamen yıkıldığı görülür. Karakterlerin resmediliş şekilleri bu çıkarımı desteklemektedir. Prensesler yakışıklı, prensesler ise güzel olur algısının dışına çıkılarak ayrıık dişleri olan, kısa boylu bir Külkedisi ve beyaz

atletli, vücudu kıllarla kaplı bir prens tasvir edilmiştir. Güzellik algısı yıkıma uğratılırken karakterlerin orantısız yüzü ve vücutları estetik açıdan göz yormaktadır. Görsel kullanımında yer yer aşırıya gidildiği söylenebilir. Görsellerden birinde Külkedisi'nin çıplak bir şekilde resmedildiği göze çarpmaktadır. Çocuklara hitap eden bir kitapta vücut teşhirciliğinin yapılmasının doğru olmadığı düşünülmektedir.

Külkedisi, masalın ilk kısımlarında itaatkâr bir tavır sergilese de daha sonra yaşadığı hayatı ve verdiği kararları sorgulayarak hayatını farklı yönde şekillendirme kararı alır. Dönüşüm "YETER" dediği anda başlar. Bu esnada ortaya çıkan "Yeter Perisi" güzel olmayan bir karakterdir. "Şunu hemen belirteyim, periler tombul, kıllı ve esmer olurlar, hepimizin içinde yaşarlar ve 'YETER' dediğimizde ortaya çıkarlar" (Lopez ve Cameroz, 2017). Bu sözlerle masalarda dayatılan güzellik algısı eleştirilir. Yeter Perisi'nin içimizde yaşıyor olması o perinin aslında biz olduğumuzu gösterir. "Bizi kurtarabilecek tek kişi kendimizden başkası değildir" mesajı verilmektedir.

Masalda bağımsızlığa yapılan vurgu dikkat çekicidir. Külkedisi'nin dönüşümü prensi terk etmekle başlar ve kendini keşfetme imkânı bulur. Masalın sonunda Ana Kraliçe eşini terk eder ve özgürlüğüne kavuşur. Bu yönleriyle evliliğin getirisi olarak görülen bağımlılık terk edilerek bağımsızlığın kutsandığı görülmüştür.

Çeviri bir masal olmasından kaynaklanan bazı anlatım sorunları bulunur. Külkedisi'nin arkadaşları bağlam sağlanmaksızın olay örgüsüne dâhil olur ve çıkar. Bu durum karakterler ve olay örgüsü hakkında yorum yapmayı zorlaştırmaktadır.

Vejetaryen Külkedisi anti-masalında yatağına uzanan Külkedisi, *Utanç Bitti* kitabını okumaktadır. Bu kitap hakkında masalda ayrıca bir bilgi verilmemiştir. *Utanç Bitti* adlı kitap sonradan yapılan araştırmaya göre, Hollandalı yazar Anja Meulenbelt tarafından kaleme alınan otobiyografik bir eserdir. Kitaptaki başkahraman-yazar toplum tarafından dayatılan rollerden kurtularak yolunu çizer ve bu süreçte cinsel yöneliminin değişime uğrama sürecini anlatır. Masalda bu kitabın seçilmesi tesadüfi değildir; çünkü Külkedisi de ataerkil otoriteyi reddeder ve kendini keşfetmeye başladığı bir süreçten geçer.

Yine *Vejetaryen Külkedisi* anti-masalında Külkedisi *Utanç Bitti* romanını okurken yanında bir başka kitap daha bulunur. Kitabın üzerinde "Ursula K. Le. Guin" yazmaktadır ancak yazarın hangi kitabı olduğu bilinmemektedir. Guin, bilim kurgu eserlerinin yanı sıra teması feminizm olan kitaplar kaleme almıştır.

Vejetaryen Külkedisi anti-masalında masal bittikten sonra yazar ve çizerin tanışma hikâyelerine yer verilir. Bu kısım karikatürlerle ve görsellerle zenginleştirilmiştir. Bu resimlerden bir tanesinde televizyon izleyen Külkedisi yer alır. Aynı resimdeki duvarda "Persepolis" filminin broşürü bulunur. *Persepolis*, Fransız yazar ve çizer Marjane Satrapi'nin aynı adı taşıyan otobiyografik romanından uyarlanan 2007 yapımı bir animasyon filmidir.

Persepolis'in baş kahramanı İran dışına çıktığında başka bir kültür alemiyle tanışır ve yaşam tarzının değişmesiyle beraber olayları algılayışı, davranışları da değişir. Serbest bir cinsel yaşam, uyuşturucu kullanımı, geleneksel kültürden uzaklaşma gibi unsurlar hayatına yerleşir. Kahraman daha sonra İran'a geri dönünce o toplumun kültürüne, geleneğine uyum sağlayamaz. Dolayısıyla uyumsuz biri hâline gelir. Anti-masal karakterlerinin de kendi içinde uyumsuz karakterler olduğu dikkat çeker. Bu bağlamda eserde üstü örtülü şekilde atıf yapılan *Persapolis*, *Utanç Bitti* gibi kitapların okurlara üstü kapalı şekilde yönlendirmede bulunduğu söylenebilir.

Külkedisi, geceyi muhtemelen prensin yanında geçirdiği için onunla evlenmek zorunda kalır. Klasik masalarda bekaret kavramının yüceltilmesine karşın bu masalda eleştirilmiştir. Külkedisi bu sebeple istemediği bir evlilik yapar ve sonunda mutsuz olur.

Külkedisi balodayken “ölçüyü fazla kaçırdığı” tabirine yer verilir. Külkedisi’nin eğlenen ve kusan resimleri, ertesi gün hiçbir şey hatırlamıyor olması, elindeki şişe ve bardak alkol kullandığını destekler. Bu durum kitabın yazıldığı kültür tarafından benimsenen, doğal karşılanan bir durum olabilir fakat çocuk okurlar ve kültürel değerlerimiz için uygun davranışlar değildir.

Masalda yer alan bazı metaforlar çocukların anlamlandırabileceği tarzda değildir. “Körelmiş rahim, ezilmiş göğüs, birkaç prens eskitmek, özgürlük sokaktadır” söylemleri bu duruma örnek gösterilebilir. Anlamı bilinmeyen “prozak, dogmatik, Gestalt, Diafreo Terapisi, Bach Çiçekleri” gibi kelimeler kullanılmıştır. Dil ve anlatım yönünden anlaşılması zor bir kitap olduğu söylenebilir.

Masalın kapağında “Yetişkinler İçin” ifadesi yer almasına rağmen kitap, görselleri ve yazı stili ile resimli bir çocuk kitabı imajı çizmektedir. Yetişkin temalarını içeren bir kitabın çocuklara hitap eden bir masal görseliyle raflarda yer alması birtakım olumsuzlukları beraberinde getirebilir.

Kitapta ekoeleştiril unsurlara yer verildiği görülmüştür. Prensın keklik yemeyi sevmesi üzerinden hayvanlara zarar verilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Kitapta bir karakter olarak yer alması da masalın sonlarına doğru yer alan bir görselde tekerlekli sandalyede mutlu bir çocuğun resmedildiği görülmüştür. Bu görsel de kitaptaki ekoeleştiril unsurlardan bir diğeridir.

Külkedisi Masalı ile Vejetaryen Külkedisi Anti-Masalının Karşılaştırılması

- Kahraman kadrosu olarak birtakım değişiklikler vardır. Külkedisi masalında yer alan baba, üvey anne ve üvey kardeşlere Vejetaryen Külkedisi masalında yer verilmemiş, sadece isimleri geçmiştir.
- Vejetaryen Külkedisi masalında prozak, dogmatik, Bach Çiçekleri, Gestalt gibi anlamı bilinmeyen kelimelere yer verilmiştir. Bu durum özellikle çocuk okurlar için kitabın anlaşılabilirliğini düşürmektedir. Bu yönüyle klasik Külkedisi masalı anlamı bilinmeyen kelimeler içermemesi yönüyle daha anlaşılardır.
- Külkedisi masalı evlilik gerçekleşmeden önceki süreci aktarırken anti-masalda evlilikten sonraki sürece yer verilmiştir.
- Külkedisi masalında vurgulanan itaatkarlık, pasiflik gibi özellikler Vejetaryen Külkedisi anti-masalında yerini özgürlük ve bağımsızlığa bırakmıştır.
- Külkedisi masalında birçok şiddet ögesi tespit edilmiştir. Üvey kardeşlerden biri ayakkabıyı giyebilmek için ayak parmağını keserken diğer kardeş topuğunu keser. Masalın sonunda üvey kardeşler kuşlar tarafından gözleri oyularak cezalandırılır. Bu betimlemeler çocuklar için uygun değildir. Vejetaryen Külkedisi masalında şiddet öğelerine yer verilmemiştir.
- Külkedisi masalında olağanüstü durumlara rastlanır. Vejetaryen Külkedisi masalında ise olağanüstü olan tek şey Yeter Perisi’nin ortaya çıkmasıdır. Masal sonunda Yeter Perisi’nin bir kahraman olmadığı, insanın içinde var olan bir gücü simgelediği anlaşılır.

Prencesler Uslu Durmaz

Kitabın başlığı geleneklere meydan okur ve okuyucuyu geleneksel değerleri yeniden gözden geçirmeye davet eder. Prencesler üzerinden ideal kadın tipinin itaatkâr olması gerektiğini savunan klasik masallara karşı bir söylem geliştirilmiştir. Bu sebeple sadece masalın başlığından yola çıkarak masalda farklı karakterlerin ve olay örgüsünün yer aldığı izlenimini verir.

Masal kahramanlarına bakıldığında klasik masaldan farklı olarak büyücü karakteri çıkartılmış ejderha eklenmiştir. Prenses Sue; kitap okumayı seven, neyin ne olduğunu bilen, dünyayı gezmek isteyen bir karakterdir. Saç örgülerini uzatan Sue, yıllardır prensini beklemektedir. Aşk öpücüğünü isteyerek prensi öpen Sue olurken prens, şaşkın ve utanmış resmedilmiştir.

Prensin şatosuna giderken kurtulduğunu düşünen ve çok mutlu olan Sue, asıl gerçeklerle yüzleşecektir. Masalın bu bölümüne kadar evliliği bir kurtuluş yolu olarak gören ve tüm hayatını prensini beklemeye ve onunla evlenmek üzerine kuran bir kadın profili vardır.

Sue'yi şatonun kulesine götüren prens ata binmenin kendi işi süslü kıyafetler giymenin ise Sue'nin işi olduğunu söyler. Sue'nin itaatkâr ve güzel olması prens için yeterlidir: *"Sen sadece yüziünden gülümsemeyi, saçından lüleleri eksik etme. Ejderhaları alt etmek kızlara mı kalmış"* (Kemp ve Ogilvie, 2017) sözlerinden anlaşılacağı üzere prens, Sue'yi küçümseyen bir tavır takınmıştır.

Sue, ejderhayla karşılaştığı zaman ondan korkmaz hatta iş birliği yaparak kuleyi yerle bir etmesini ister. Bu yaptığıyla oldukça cesurdur. Prensin elbiselerini beğenmemesi üzerine Sue, *"Saçım karman çorman. Kulem darmaduman ama benim umurumda bile değil, Ejderha hava Yolları'yla bir uçuşa rezervasyon yaptırım!"* (Kemp ve Ogilvie, 2017) diyerek prensi terk eder.

Ejderhayla birlikte dünyayı gezme hayalini gerçekleştirir. Yolculuk esnasında karşılarına çıkan prens ve şövalyelerin üstesinden gelmeyi başarırlar ve sonsuza dek mutlu yaşarlar. Masalların olmazsa olmazı olan mutlu son bu masalda da yer almaktadır. Karakterler ve olay örgüsü bakımından yapıbozuma uğratılan masal sonu itibariyle aynı bırakılmıştır.

Klasik masalın baş karakteri olan Rapunzel, hayatındaki olumsuzluklardan kurtulmak için kaçış yolunu prenste bulur. Anti-masalda ise Prenses Sue, prensten ayrılmak için ejderhanın yardımını alır ve masal sonunda onunla kaçar. Sue, hayatındaki olumsuzluklardan kurtulmak için çareyi başka birinde bulur. Bu yönüyle klasik masalın tam bir yapıbozumuna uğratılmadığı söylenebilir.

Rapunzel ve Prensesler Uslu Durmaz Anti-Masalının Karşılaştırılması

- İki masalın kahraman kadrosuna bakıldığında klasik masalda yer alan büyücü karakteri anti-masalda yerini ejderhaya bırakmıştır. Büyücü karakteri kötülüğü simgelerden ejderha iyi bir dost olarak masalda yer edinmiştir.
- Rapunzel masalında ana karakter hakkında bildiklerimiz oldukça kısıtlıdır. Ne yapmaktan hoşlandığına, duygularına ve hislerine yer verilmemiştir. Anti-masalda ise Prenses Sue kitap okumayı seven, dünyayı gezmek isteyen bir karakterdir. İkisi arasında tek ortak nokta ise prense yüklenen anlamdır. İki karakter için de prense evlenmek kurtuluş yoludur. Sue, eleştirel düşünerek hayatını sorgulayan bir karakterdir. Prense olan evliliğini sorgulayarak onu terk etme kararı alır. Prenslere terk edilmesi klasik masallarda rastlanan bir durum değildir.
- İki masalın sonunda da sonsuza dek mutlu yaşamışlar tabiri yer almaktadır. Rapunzel masalında bu mutluluk evlilik ile gelmiştir. Sue ise hayatının geri kalanında ejderha ile mutlu bir hayat sürmüştür. Bu yönüyle kalıplaşmış ifadeler terk edilmemiştir.
- İki masal da olağanüstü durumlar içerir. Rapunzel masalında gözleri kör olan prensin sevgilisine kavuşunca gözleri yeniden görmeye başlar. Büyücü karakteri de olağanüstü bir karakterdir. Prensesler Uslu Durmaz masalında da ejderhanın yer alması, Sue'nin ejderha ile arkadaş olması olağanüstü durumlara örnek gösterilebilir.

- Dil ve anlatım yönünde iki kitap da anlaşılabilir kaleme alınmıştır. İki kitapta da noktalama hataları ve yazım yanlışları bulunmaktadır.
- İki masalda da baş karakterin ismine yer verilir. Klasik masaldaki Rapunzel, anti-masalda Prens Sue olarak isim değiştirir.

Başka Bir Kırmızı Başlıklı Kız

Masal bütün kırmızı başlıklı kızların bir araya gelerek masalı yeniden kaleme almaları ile başlar. Kırmızı Başlıklı Kız cesur bir kişiliğe sahiptir. Köyde ortaya çıkan bir salgın Kırmızı Başlıklı Kız ve anneanesi sayesinde çözülür.

Olay örgüsünde birtakım değişikliklere gidilmiştir. Kurdun nineyi ve Kırmızı Başlıklı Kız'ı yutması gibi çocuklara uygun olmayan şiddet öğeleri çıkarılmıştır. Kırmızı Başlıklı Kız ve anneanesi sorgulayan, meraklı ve zeki insanlar olmalarından dolayı köydeki birçok insanı etkileyen salgın hastalığın nedenini ortaya çıkarıp sorunu çözerler.

Kırmızı Başlıklı Kız cesur, akıllı, herkesten farklı düşünebilen ve maceraya atılmayı seven bir karakter olarak betimlenir; fakat bu durum sürekli ve genellenebilir değildir. Anneannesine giderken siyah giysili insanlara rastlamamak için hiç bilmediği yolları kullanır. Yolculuğunda hem korkmuş hem de üşümüştür. Masalarda yer alan en başta nasılsan sonuna kadar öylesindir anlayışı yıkılmış, cesur karaktere sahip kişilerin de yeri geldiğinde bazı durumlarda korkabileceği gösterilmiştir.

Masal aracılığıyla kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rolleri yıkılmıştır. Masaldaki baba figürünün evin aşçısı olması ve lezzetli yemekler yapması, annenin ise icatlarla uğraşması bu durumu destekler niteliktedir. Klasik masalda yer alan elden ayaktan düşmüş, şehrin dışında yaşayan büyükanne figürü terk edilerek aktif, zeki ve kendi başına yaşayabilen bir kadın imajı çizilir.

Masaldaki birçok karakterin yapıbozumuna uğratıldığı görülür. Klasik masalda kötü olan kurt karakteri bu masalda Kırmızı Başlıklı Kız'ın arkadaşıdır. Kurda ait bir diyalog yer almasa da görsellerden yola çıkarak bu çıkarım yapılmıştır. Anne, Kırmızı Başlıklı Kız ve anneanne karakterleri yeniden yapılandırılmıştır. Klasik masalda olmayan baba karakteri anti-masala eklenmiştir.

Masalda verilmek istenilen iletilerde ekoeleştirel unsurlar tespit edilmiştir. Avcının avladığı hayvanları içme kuyusuna atmasıyla salgın hastalık başlar. Avcının av yapması yasaklanarak hayvanlara ve doğaya zarar verilmesinin önüne geçilir. Masalda sadece Kırmızı Başlıklı Kız masalına değil diğer masallara ve masal kahramanlarına da göndermelerde bulunulur.

Olay örgüsüne bakıldığında tüm köyün etkilendiği bir salgın hastalıktan söz edilmektedir. Bu hastalıktan sadece Kırmızı Başlıklı Kız ve ailesi etkilenmemiştir. Bu yönleriyle gizemli bir olay örgüsü oluşturularak dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Klasik masala ait olan kurt ve Kırmızı Başlıklı Kız arasında geçen meşhur diyalog değiştirilerek avcı ve anneannenin arasında geçecek şekilde yeniden yapılandırılır. Kadınlara atfedilen örgü örme işi masalın sonunda avcıya verilir. Avcının işinde çokça iyi olması yeni bir masalın daha oluşmasına zemin hazırlar. Bu durum masalların oluşum sürecini gözler önüne serer.

Kırmızı Başlıklı Kız Masalı ile Başka Bir Kırmızı Başlıklı Kız Adlı Anti-Masalın Karşılaştırılması

- Kahraman kadrosu birebir uyuşmasa da birçok karakter ortaktır. Klasik masalda yer alan kurt çıkarılmış, yerine herhangi bir karakter dâhil edilmemiştir. Klasik masalda yer almayan baba anti-masalda yer almaktadır.
- Anti-masalda klasik masalın aksine masalın yazım aşamalarına değinilmiştir. Böylelikle postmodernizmin bir getirisi olan üst kurmaca, bir edebî teknik olarak kullanılır.
- Anti-masal, klasik masala göre daha yoğun bir anlatıma sahiptir. Paragrafların uzun olması, bağlı ve sıralı cümleye çokça yer verilmesi, devrik cümlelerin sıklıkla kullanılması masalın okur kitlesini etkilemektedir.
- Anti-masalda klasik masallara yöneltilmiş doğrudan eleştiriler yer almaktadır.
- Masallarda çokça tercih edilen bir karakteri tek yönlü olarak ele alma özelliği anti-masalda terk edilmiştir. Kırmızı Başlıklı Kız genel olarak cesur, korkusuz bir yapıya sahiptir fakat anneannesine giderken yolda korkmuştur. Bu durum karakterin çok yönlü yapılandırıldığını gösterir.
- Klasik masalda kadın karakterler saf, pasif ve güçsüz olarak tasvir edilirken anti-masalda zeki, cesur ve güçlü karakterler tercih edilmiştir.
- Anti-masalda ilk başta kötü karakter olarak sunulan avcı, daha sonra iyi, faydalı işler yapan biri hâline dönüşür. Klasik masallarda sıkça rastlanan iyiler iyidir kötüler kötüdür algısı yıkılarak dönüşüm gerçekleştirilir.

Ötekileştirmeyen Masallar

Eserde klasik masaldaki ana kahramanlara aynen yer verilirken birkaç değişikliğe gidilir. Klasik masaldaki avcı ormancıya dönüşür. Yedi cüceler kahraman olarak değişmese de cüce kavramı terk edilerek yerini Yedi Uzayan Dev alır. Böylelikle ayrıştırıcı olan bir ifade terk edilir.

Kitapta Pamuk Prenses'in gençlik yıllarından ve sahip olduğu güzellikten bahsedilir. Daha sonra annesini kaybetmesi ve babasının tekrar evlenmesiyle olay akışı devam eder. Buraya kadar olan kısım klasik masaldaki olay akışıyla benzerlik gösterir. Sonraki bölümde yazar, hikâyeye ilişkin beklentileri tersine çevirmeye başlar.

Dış görünüşün önemli olmadığını, önemli olanın iç güzellik olduğunu vurgulayan pek çok yer vardır. Küçük insanların Yedi Uzayan Dev olarak adlandırılmasının sebebi boy ile alakalı olmayıp her zaman büyüyen ruhlarıyla ilgilidir. Aynı zamanda güzelliğin her zaman doğuştan gelmediğini vurgulayan Pamuk Prenses; kendi güzelliğini meditasyona, yoga, spora ve sağlıklı beslenmeye borçlu olduğunu ifade eder. Böylelikle klasik masalarda klişeleşen doğuştan güzel olma vurgusu yıkılır.

Kitapta kullanılan kelimeler ve olay akışı birtakım tutarsızlıklar barındırmaktadır. Aynı paragraf içerisinde hem Yedi Uzayan Dev hem de yedi küçük dev ifadeleri kullanılmıştır. Benzer söylemler kitabın başka bölümlerinde de tespit edilmiştir. Kitapta ruhlarının devamlı büyüdüğü ifade edilen Yedi Uzayan Dev'in, masal boyunca kötü davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Bu durum da kendi içinde bir tezat oluşturmaktadır.

"Prenses parayı uzatıp elmayı aldığımda kraliçenin 'İntikam planın tıkr tıkr işliyor,' diye düşünüp bir sevinç duygusuna kapılacağımı sandınız, değil mi sevgili okurlar? Öyle olmadı" (Garner, 2017). Geçmiş zaman

kiyiyle ilerleyen masalda, bir anda şimdiki zamana geçilerek yazar kendini kitaba dâhil eder. Böylelikle masalın kurgusunda, üst kurmaca bir düzlem oluşturulur. Bu durum postmodernizmin bir getirisiidir.

Karakterlerin dönüşümüne yer verilmiştir. Örneğin kraliçe masalın başında kötü bir insanken daha sonra iyi bir insan olmaya karar vererek üvey kızıyla sağlıklı bir iletişim kurar. Pamuk Prenses masalın ilk kısımlarında pasif bir karakterdir. Yaşadığı deneyimlerin bir sonucu olarak masalın sonuna doğru özgürleşmiş bir kadına dönüşür. Bağımsızlığını kazanarak kendi ayakları üzerinde duran bir karaktere evrilir.

Bir zamanlar kalıbıyla başlayan kitapta, klasik masalarda olduğu gibi zaman ve mekân kavramları belirsizdir fakat masalda kullanılan bazı kavramlar (polis, yoga, meditasyon, Elle ve Glamour dergisi) geçmişle günümüz arasında bir bağlantı kurar niteliktedir. Yazarın popüler kültür unsurlarından yararlandığı görülmüştür.

Klasik masalarda cinselliğe yapılan dolaylı vurgu anti-masalda doğrudan yapılır. Pamuk Prenses, Yedi Uzayan Dev'e sinirlenince şu cümleyi söyler: *"Burada bir nesne gibi, sizin egolarınızın ya da penislerinizin ölçüsü gibi görülmek sinirime dokunuyor!"* Prens hikâyeye dâhil olduğu kısımda onu tanımlarken şu ifadeler kullanılır: *"Prens bu tura katılma amacı cinsel iktidarsızlığın (ya da onun pek sevdiği ifadeyle söylersek, fallus-merkezli aktiviteden gönülsüzce uzaklaşmasına) bir çare bulmaktır."* (Garner, 2017). Cinsel içerikli ifadeler bunlarla sınırlı kalmayıp prensin, uyku hâlinde olan Pamuk Prenses'le beraber olmak istediği görülür: *"O zaman dostlar, siz bir beş dakika dışarı çıksanız da ben bir işimi gör..."* cümlesi bu isteğin dile getirildiği cümlelerden sadece bir tanesidir. Bu ifadelerin yer aldığı bir masalın çocuklara göre olmadığı açıkça ortadadır.

Masalın sonuna kadar prensin yaptıklarından ve söylediklerinden pişman olduğunu gösteren bir gelişme yoktur. Bu özelliğiyle masalın kötü kahramanıdır. Klasik masalarda yer alan kötülerin cezalandırılması olayı bu masalda terk edilir. Prens, Pamuk Prenses ve kraliçenin açtıkları tesiste herkesin sevgilisi olan bir tenis öğretmeni olur. Yapılan kötülüklerin cezasız kaldığı ve karakterin yaptıklarından pişmanlık duymadığı görülür. Buna rağmen masalın sonunda sevilen kişi olması oluşturabileceği izlenim bakımından sakıncalıdır. Çocuk şimdiye kadar inandığı değerlerle bir çatışma yaşayabilir. Masalda kısmen cezalandırılanlar Yedi Uzayan Dev'dir. Evlerinin bulunduğu yere kraliçe tarafından kaplıca açılacağı için evlerini terk etmek durumunda kalırlar.

Kadınların iş hayatına atıldıkları ve ekonomik özgürlüklerini kazandıkları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda kardeşlik ve dostluk vurgusu yapılarak masalın sonunda kraliçe ve Pamuk Prenses dost olurlar ve beraber kaplıca açarlar. Kadınların eğitimine önem verdikleri için tesiste birçok kurs, eğitim ve kongreler düzenlenir. Kadınların bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi için yapılanlar kıymetlidir. Ayırıştırıcı değil birleştirici bir tavır takınılır.

Garner'in kitabı içerdiği temalardan dolayı çağdaş okur kitlesine uygundur. Aynı zamanda kitaptaki karakterleri günümüz dünyasına yerleştiren yazar, popüler kültür öğelerini sıkça kullanır (Barros-del Rio, 2018). *"Ötekileştirmeyen Masallar"* adıyla Türkçeye çevrilen kitabın ön sözünde yazar, yeniden kaleme alınan masalların özellikle çocuklar tarafından benimsenmesi gerektiğini ifade eder (Garner, 2017). Buna karşılık kitapta, yetişkin temalarının yer aldığı ve çocuklar için uygun olmayan kelimelerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Masalda doğayı korumaya yönelik ekoeleştirel söylemlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Avcı, Pamuk Prenses'e zarar vermek istemediği gibi bir hayvana da zarar vermek istemez ve kraliçeye götürmek üzere kalp şeklinde badem şekeri yaptırmaya karar verir. Pamuk Prenses'in izinsiz evlerine girdiğini gören devlerden biri duruma sinirlenerek Pamuk Prenses'i nehre atmaya teklif eder. Bu fikre

devlerden diğeri ormanın ekolojisini bozacağı ve doğayı kirleteceği için karşı çıkar. Yedi Uzayan Dev'in doğa ile iç içe yaşamaları, madencilik mesleğini yeryüzünü yağmaladıklarını düşündükleri için bırakmaları ekoeleştirel unsurlardır. Bu örneklerde de görüldüğü üzere masalda doğayı, hayvanları korumaya yönelik iletiler vardır.

Anti-masal mutlu sonla biter fakat bu mutlu son evlilikle gelmez. İki kadın arasındaki rekabet sona ererek kız kardeşlik ve dostluk kazanır. Kadının güçlendirilmesi ve kadınların kendilerini gerçekleştirmeleri ile masal sona erer. Garner, kadınları ezmeye ve güçsüzleştirmeye hizmet eden ataerkil güç yapılarını kırmak için ironi ve hicve başvurur.

Pamuk Prenses-Ötekileştirmeyen Masallar Karşılaştırılması

- Klasik masalda güzellik vurgusu sıkça yapılırken anti-masalda güzellik kavramı dış görünüşten ziyade iç güzelliği temsil eder.
- İki masalın kahraman kadrosu benzerlik gösterirken anti-masalda karakterlerin isimlendirilmesinde değişiklikler yapılmıştır.
- Klasik masalın dili çocuklar için uygunken anti-masalda ağır ve yoğun bir anlatım tercih edilmiştir.
- Klasik masalda anlamı bilinmeyen sadece bir kelimeye yer verilirken anti-masalda pek çok anlamı bilinmeyen kelime vardır.
- Klasik masalda şiddet öğeleri ve ayrıştırıcı söylemler yer almaktadır. Anti-masalda ise kullanılan dil, anlatım tarzı, anlamı bilinmeyen kelimeler, yetişkin temaları ve cinsellik vurgusu bulunur. Bu yönleriyle iki kitap da çocuk kitleye hitap etmemektedir.
- Anti-masalda doğayı ve hayvanları korumaya yönelik söylemler yer alır. Klasik masal böyle bir amaç gütmemektedir.
- Klasik masal düz bir anlatıma sahipken anti-masal çoğulcu bir anlatıma sahiptir.
- Klasik masalda kötüler cezalandırılırken anti-masalda cezalandırılmamış aksine ödüllendirilmiştir. Bu yönüyle anti-masallar beklenmedik sonla bitebilir.
- Klasik masalda Pamuk Prenses bağımlı ve pasif bir karakterdir. Anti-masalda ise başlangıçta pasif olan karakter sonradan bağımsızlığını kazanarak özgürleşir. Bu yönüyle anti-masalda bağımsızlık vurgusu baskındır.
- Klasik masal tek bir doğrudan ilerler ve geçmişe aittir. Anti-masal ise geçmişle günümüz arasında bağlantı kurarak popüler kültür öğelerini kullanır.
- Anti-masal, klasik masalı eleştirmeyi amaçladığı için ironi ve mizahtan faydalanır. Klasik masalda bu öğelere rastlanmaz.
- Anti-masalda yazar kendini metne dahil eder. Klasik masalda böyle bir durum söz konusu değildir.

Tartışma ve Sonuç

Masallar, kültürel kimliği ve değerleri korumanın yanı sıra insanlara hayat dersleri verme, ahlaki değerleri öğretme ve toplumsal normları aktarma işlevi görebilir. Bu nedenle, masallar kanonik kültürün önemli bir bileşeni olarak değerlendirilir ve bir toplumun kültürel mirasının bir parçası olarak kabul edilir. Kanonik kültür, belirli bir toplumda, bir dönemde veya belirli bir alanda genellikle kabul görmüş, değerli ve örnek olarak nitelendirilen eserlerin, düşüncelerin veya sanat eserlerinin toplamını ifade eder. Bu eserler, o toplumun değerlerini ve kimliğini yansıtan önemli yapıtlardır. Postmodern

zamanın anti-masallarının ise kanonik kültürü yok sayarak yer yer değerler formasyonunun oluşumuna mâni olarak ahlaki değerleri yok sayan bir tavır takındığı söylenebilir.

Anti-masal kitaplarında özellikle 1960 sonrasında Batı'da, yurdumuzda ise 2000 sonrasında yükselişe geçmiş olan ekoeleştiriyeye dâhil pek çok unsuru tespit edebilmekteyiz. Turna'ya (2023) göre "Ekoeleştirme kuramı esasen kuru bir 'yeşilseverlik' değildir. Cinsiyetçilik, savaş, endüstri, kapitalizm, ırkçılık karşıtlığı çağdaş ekoeleştirinin hareket noktalarıdır. Sınıf farklılığı, baskılanma, güç uygulama, iktidar ilişkileri etrafında temellenir. Ekoeleştirme, yaşamı ve sanatı problemleri çerçevesinden, adalet merkezli çıkışlarıyla ele alan yeni bir görüş ya da yorumlama biçimi olarak düşünülebilir." Bu bakımdan anti masal kitapları çağımızın önemli türleri arasındadır.

Külkedisi pasif, sabırlı, itaatkâr ve söz dinleyen bir karakterdir. Pekşen'e (2017) göre Külkedisi annesinin ölmeden önce "iyi ve dindar ol" sözüne uyar. Külkedisinin iyi olması dindarlığının ve pasifliğinin bir sonucudur. Bunlar dışında sahip olduğu tek nitelik güzelliğidir. Sonuç olarak eğer bir kadın pasif, dindar ve bağımlı ise o zaman iyi ve güzel olarak kabul edilir.

Külkedisi tıpkı ölmüş annesi gibi iyi huylu ve güzeldir. Üvey anne ise kibirli ve kötüdür. Diğer eşinden olan kızları da onun gibidir. Böylece iyi ve kötü huylar genetik olarak görülür, en azından anne tarafından aktarılır (Lieberman, 1972). Külkedisi uğradığı kötü muameleye karşı çıkmadığı gibi öfke gibi bir duyguyu da beslemez. Sezer'e (2020, s. 77) göre masallardaki iyi kadın profilleri kin, kıskançlık, öfke ve rekabet gibi duygulardan arındırılmıştır.

Üvey kız kardeşleri ile Külkedisi arasındaki tek ortak nokta o gün baloya gitmek ve sonrasında prensle evlenmektir. Masal kahramanı iyi de olsa kötü de olsa prensle evlenmek ister. Masalın sonunda Külkedisi'nin prensle evlenmesi ve üvey kız kardeşlerinin cezalandırılması eğer iyi kalpli olursanız her zaman siz kazanırsınız anlamına gelmektedir. Masal sonuç itibarıyla "iyi insan olursanız bir gün mutlaka kazanırsınız" gibi olumlu bir mesaj verse de gerçek hayatta bu pek mümkün değildir. Dilidüzgün'e (2003) göre, masalların çocukları hayata hazırlama ve rehberlik etme rolü bulunmaktadır.

Masalarda üvey anne tiplemesinin her koşulda kötülenmesinin sebebi Sezer'e (2020) göre ilk aşk unutulmaz ideolojisiyle ilk evliliğin kutsallığını savunmak için yapılır. İkinci evlilik erkekler için normal bir durumken kadınlar için değildir. Bu nedenle klasik masalarda üvey anneler doğum yapmaz. Bu durumun sebebi Tokdemir'e (2019), göre ikinci evliliğin yapan kadının cezalandırılarak üremeden yoksun bırakılmasıdır.

Kötü kalpli, gaddar bir karakter olarak üvey anne, Külkedisi'ni sevmemektedir. Bu durumun altında kıskançlık yatmaktadır; çünkü Külkedisi ona eşinin eski karısını hatırlatmaktadır (Sezer, 2020). Üvey anne yakışıklı ve zengin bir prensle gerçekleştirilen evliliğe büyük bir anlam yükler ki bu yolda kızlarının parmağını ve topuğunu kesmesini isteyecek kadar gözü dönmüştür. Masalın bu kısmı barındırdığı şiddet öğeleriyle çocuklar için uygun değildir. Masalın sonunda iyiler ödüllendirilirken kötüler cezalandırılır. Masalın sonunda üvey kız kardeşler gözleri kör edilerek cezalandırılırken üvey annenin akıbeti hakkında bilgi verilmez.

Kralın, oğlunu evlendirmek için düzenlediği baloya sadece hiç evlenmemiş güzel kızlar davetlidir. Burada güzellik ve bekaret vurgusu yapılmaktadır. Parsons'a (2004) göre Külkedisi'nin prens tarafından seçilmesi için ekstra bir çaba harcaması gerekmez, güzel olması seçilmesi için yeterlidir. Külkedisi'nin masalın sonunda istediğini elde etmesi aslında onun iyi kalpli biri olduğu için sunulan bir ödüdür. Genel itibarıyla bakıldığında ataerkil düzeni temsil eden bir masal olmasına rağmen olaya farklı bir yönden bakan Zipes'e (2014) göre, Külkedisi gibi 'cinsiyetçi' bir masalda bile,

masalın sonucunda hâlâ önemli bir rol oynayan anaerkil kalıntılar vardır, çünkü kızının hedefine ulaşmasını sağlayan ölü annedir.

Vejetaryan Külkedisi kitabında Külkedisi'nin vejetaryenliğin sıkça vurgulanması tesadüfi değildir. Adams (2021), çalışmasında etin kadın bedenini temsil ettiğini ve güç, şiddet ve kontrol gibi kavramlarla ilişkilendirilebileceğini savunarak et tüketimini ataerkil ideolojinin bir ifadesi olarak görmektedir. Böylelikle vejetaryenlik ve feminizm arasında bağlantı kurulmuş olur. Özgürbüz'e göre (2021), Külkedisi'nin yemek hazırlığı için alışveriş yapması, diğer kadınlarla beraber kasap kuyruğunda beklemesi, sürekli etli yemek pişirmek zorunda olması, ölü keklığı ağlayarak tencereye atması, prensin sağlıksız görüntüsü anlatı boyunca keklık özelinde et yemenin olumsuzluğunu vurgulamakta ve kadının baskılanması bu metaforlar aracılığıyla anlatılmaktadır.

Rapunzel masalında ise Rapunzel'in prensle sadece geceleri buluşması masalda dikkat çeker. Rapunzel'in çölde iki çocukla beraber yaşaması onun prensle evlenmeden önce birlikte olduğunu göstermektedir. Bu durum klasik masalarda yaygın görülen bir olay değildir (Parmaksız, 2020).

Prens Rapunzel'in cadı tarafından gönderildiğini öğrendiğinde kendini kuleden aşağıya atar. Yorulmaz ve Korkmaz'a (2021) göre bu masalda, insanların çok sevdikleri kişilere kavuşamadıkları zaman bu uğurda intihar edebilecekleri mesajı verilmektedir. Bu mesaj, henüz erken çocukluk döneminde olan ve okuduklarından oldukça etkilenen çocuklar için uygun değildir.

Masalda büyücü bir söz neticesinde Rapunzel'i ailesinden alır. Ve ailesi onu vermemek için çaba göstermez. Dahası kız 12 yaşına geldiğinde onu bir kuleye kapatır. Bu davranışının sebebi Rapunzel'in evlenerek kendini terk etmesinden korkmasıdır. Bettelheim'e (2019, s. 192) göre büyücü, yaptığı bencilce davranışları kötülüğünden değil Rapunzel'e olan sevgisinden yaptığı için masalın sonunda cezalandırılmaz.

Çocukluktan erginliğe geçen bir kızın konu alındığı Kırmızı Başlıklı Kız masalında verilen en önemli mesaj "Yoldan ayrılmamak ve annenin sözünden çıkmamaktır." Bunlar yapılmadığı zaman başımıza kötü şeyler gelir. Annesi, Kırmızı Başlıklı Kız'ı "Anayoldan ayrılma sakın, oraya buraya sapma. Yoksa şişeyi kırarsın..." (Kemp ve Ogilvie, 2017) diyerek uyarır. Gezgin'e (2005) göre, şişeyi kırmak deyiminin kullanılması semboliktir. Yoldan çıkma sembolüyle bağlantılıdır. Anadolu kültüründe de ayrı bir önemi vardır. Şişeyi kırmak bir kız çocuğunun onaylanmayan bir cinsel ilişki yoluyla bekâretini kaybetmesi anlamındadır.

Kırmızı Başlıklı Kız masumiyetin cisimleşmiş biçimidir, fakat masum olmak yetmez. Kız kendi merakından korkmayı öğrenmelidir. Tatar'a (1987) göre kadın merakı ölüm ilkesi olarak kötülenirken erkek merakı özgürleştirici, hayat veren bir güç olarak kullanılır. Masalın amacı o dönemin genç kızlarının toplumsallaşma sürecine yöneliktir: Karanlık ormanın içinde ilerlerken şehvetin cazibesine kapılıp doğru yoldan ayrılırsan, uslu ve ahlaklı davranmazsan, kurda, yani şeytana veya cinsel açlık içindeki erkeklere yem olursun (Zipes, 2018, s. 148).Özgürbüz'e (2022) göre Kırmızı Başlıklı Kız ve büyükannesinin kurt tarafından kolayca manipüle edilmesi kadınların erkeklerden daha zeki olmadıkları ve onlar tarafından kolayca yenilgiye uğratıldıklarını göstermektedir. Kurdun büyükanneyi bir lokmada yutması kadının güçsüz oluşu ve erkeklerin kadınlar üzerinde egemen güç olduklarının simgeleri.

Zulliger'e göre Kırmızı Başlıklı Kız masalında doğum kuramı da saklıdır. Çocuktaki düşünce yapısı doğumu şu şekilde formüle etmektedir: Anne bir çocuğu yer, böylece annenin karnında bir çocuk oluşur. Baba, annenin karnını yararak açar ve bu sayede çocuk dünyaya gelir. Çocuk için büyükanne

ve kurt aynı kişidir ki bu da annedir. Bıçağıyla kurdun karnını yaran avcı ise babanın yerini tutar (Zulliger'den aktaran Sezer, 2020). Masalda avcının kurdun karnını sezaryen operasyondaki gibi keserek çıkarması gebelik ve doğum fikirlerine üstü kapalı biçimde değinilir. Kurt karnı kesildiğinde değil Kırmızı Başlıklı Kız karnını taşlarla doldurduğu için ölür. Bunun sebebi çocukları oluşabilecek kaygıdan korumaktır. Eğer karnı kesildiği için ölseydi çocuklarda gebeliğe karşı bir korku oluşabilirdi. Diğer masalarda zıt karakterleri kadınlar temsil ederken bu masalda erkekler temsil etmiştir. Bunlardan ilki baştan çıkarıcı, tehlikeli kurt, diğeri ise güçlü ve kurtarıcı bir baba figürü olan avcıdır (Bettelheim, 2019).

Sezer (2020), Pamuk Prenses'in ideal kadın tipi olduğunu vurgular. Bu duruma da sahip olduğu özellikler ile kavuşmuştur: ders almayan, ev işleri dışında sorumluluğu olmayan bir beden işçisidir. Esas kız, koruma altındadır ve başkaları sayesinde birtakım sıfatlara sahiptir. Söz gelimi babası kral olmasaydı Prenses, üvey annesi olmasaydı hizmetçi, kurtarıcı prens olmasaydı bir eş ve yeniden prenses olamazdı.

Bettelheim'e (2019) göre masalda işlenen bir diğer tema; yalnızca kendini seven, öyle ki kendi aşkıyla yanıp tutuşan antik Narkissos temasıdır. Çocuğunun büyümesinin kendisine tehdit oluşturduğunu en çok hisseden kişi narsist ebeveynidir; çünkü çocuğun büyümesi ebeveynin yaşlanıyor olduğu anlamına gelir. Bu sebeple Pamuk Prenses büyüdükçe kraliçe onu kendine rakip görmeye başlar.

Pamuk Prenses masalında da Kırmızı Başlıklı Kız masalında olduğu gibi, kadın kahraman itaatsizliğinin sonuçlarına katlanır. Cezalar, boğucu bir kuşak, zehirli bir tarak ve zehirli bir elma şeklinde gelir. Prenses, yedi cücelerin uyarılarına kulak asmayarak itaatsizlik yaptığı için bunlar başına gelir (Sarı ve Ercan, 2008). Böylelikle kadınların, erkeklerin sözünden çıkmaması gerektiği mesajı verilir.

Masalda kırmızı elma evlilik öncesi yasak cinsel ilişkiyi; camdan tabut prensesin dokunulmaması, saflığını ve bekâretini simgeler (Tokdemir, 2020). Prenses elmanın yeşil kısmını, yani çocukluğu değil; kırmızı, yani cinsel olanı tercih eder. Cadının daha önceki iki girişimi de yine prensesin cinsel cazibeye ulaşma arzusunu kullanır (Sezer, 2020). Bu yönleriyle kitapta cinsellik vurgusu yapılmaktadır.

Dışarıya tüm kadınlar için tehlikelidir. Kadın dışarıyı keşfetmeye kalkarsa kötülüklerle karşılaşır. Pamuk Prenses'teki "kapıyı kimseye açmama" şeklindeki uyarılar aleni tehlikeleri önleme girişimidir (İpek, 2015). Masaldaki şiddet unsurları oldukça fazladır. Kraliçenin masalın sonunda kızgın ateşte ısıtılmış demir ayakkabılarla dans ettiği, sonrasında ise hayatını kaybettiği görülür. Bir ceylanın öldürülüp ciğerinin sökülmesi, Kraliçenin Pamuk Prenses'i boğarak öldürmeye çalışması korkunç sahnelerdir ve çocuklar için uygun değildir.

Anti-masal kitapları, kendi bünyesinde bazı kavramları yücelterek geleneksel değerleri yıpratır. Örneğin *Vejetaryen Külkedisi* anti-masalında boşanmayla birlikte kadınların özgürlüğüne kavuştukları vurgulanır. İyi gitmeyen bir evliliğin boşanma ile neticelenmesi normal bir durumdur fakat bu durumun güzellemesinin yapılması doğru değildir.

Anti-masal yazarları toplum mühendisliğine yönelerek kendi fikirlerini örtük bir şekilde ifade etme eğilimi gösterebilir. Çağımızın önemli bir meselesi olan cinsel yönelimlerin anti-masal kitaplarında doğrudan ve dolaylı olarak yer edindiği belirlenmiştir. Anti-masal kitaplarının Türk kültürü açısından tartışmalı konuları içermesi, bu kitaplara daha temkinli yaklaşmamızı gerektirebilir. Dolayısıyla yeni yazılacak anti-masal kitaplarının kültürel öğelere ters düşmeyecek nitelikte olması

gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada Türk yazarların yazacağı anti-masal kitapları çok kıymetlidir. Çeviri anti-masal kitapları da bu çerçevede değerlendirilerek çocuga görelik ilkesi ihlal edilmemelidir.

Klasik masallar ve anti-masalların olumlu ve olumsuz tarafları bulunmaktadır. Klasik masallar, toplumsal cinsiyet rolleri bakımından eşit olmayan bir dünya sunar ve özellikle kadın karakterleri ötekileştirir. Aynı zamanda klasik masallarda şiddet öğelerine sıkça rastlanır. Evlilik yüceltilirken bu önemli kararda yalnızca erkeklerin aktif olduğu görülür. Bunların yanı sıra iyi ve sabırlı karakterlerin masalın sonunda kazanması, kötü karakterlerinse cezalandırılması hayata karşı olan umudu artırır ancak bu durum insanı kaderciliğe yöneltmemelidir. Anti-masal kitaplarının toplumsal cinsiyet rolleri bakımından daha eşit bir dünya sunduğu, kadın ve erkek rolleri üzerinden kalıplaşmış yargıları yıktığı görülmüştür. Anti-masal kitaplarında fiziksel şiddet öğelerinin yer almamasına rağmen psikolojik şiddet sergileyen kısımlarının olduğu tespit edilmiştir.

Genel olarak feminist yazarlar tarafından kaleme alınan anti-masal kitapları klasik masallardaki edilgen kadın tipini dönüştürerek aktif, kendinden emin, bağımsız kadın karakterler yaratır. Buna karşılık anti-masallarda yer alan erkek karakterlerin -özellikle prenslerin- genel anlamıyla olumsuz özelliklere sahip olmaları dikkat çekicidir. Örneğin *Vejetaryen Külkedisi* anti-masalında prens, çirkin ve kabadır. *Prenseler Uslu Durmaz* anti-masalındaki prens kendini beğenmiş, budala ve dar görüşlü bir kimsedir. *Ötekileştirmeyen Masallar'da* ise prens, şiddete meyilli, kötü ve ahlaksız düşüncelere sahiptir. Anti-masallarda prenslerin kötülendiği ve iyi özelliklerinden bahsedilmediğini söylemek mümkündür, ancak *Başka Bir Kırmızı Başlıklı Kız* anti-masalında baba ve avcı karakterleri iyi yapılandırılmıştır. Baba; ev işlerine yardım eden, lezzetli çörekler pişirebilen biriyken masalın başlarında kötü olan avcı karakteri, sonraları dikiş nakışta ustalaşarak iyi ve yetenekli birine dönüşür. Klasik masallara tepki olarak doğan ve cinsiyetler arası eşitliği savunan anti-masal kitaplarında erkek karakterlerin dışlanması doğru değildir. Bir yanlış düzeltmeye çalışırken yeni bir yanlış zemin hazırlamamak gerekir. İyi ve kötü karakterler hayatın bir gerçeğidir ve masal kitaplarında da yer almalıdır ancak bu yapılırken iki temsilin de gösterilmesi, çocukların karşılaştırma yapabilmeleri açısından önemlidir. Özetle, masallarda sadece kadınlar için değil erkekler için de özgür, eşit ve yaşanabilir bir dünya oluşturulmalıdır. Erkek karakterlerin kötü, acımasız, duygusuz ve çok da akıllı olmayan tasvir edildiği masallar, çözüm yerine birçok sorunu da beraberinde getirecektir.

Vejetaryen Külkedisi masalının barındırdığı kelimeler ve örtük anlamlarıyla çocuk kitleye hitap etmediği düşünülmektedir. Agvan ve Asutay (2018), çalışmasında *Vejetaryen Külkedisi* masalında, tabuları yıkan ve feminist manifesto olarak da nitelendirilebilecek bir eleştiriyle düzene karşı "Yeter!" diyebilen bir anti-Külkedisi yaratıldığını belirtir. Klasik Külkedisi toplumun uyku tohumlarını beslerken anti-Külkedisi bu uykudan uyandırmaya amaçlayan bir alarmdır. Bu alarm sadece kadınlara yönelik değil erkekler için yüklenen toplumsal rolleri de eleştirir niteliktedir. Bu yönleriyle iki çalışmanın farklı sonuçlara ulaşmış olması konunun farklı perspektiflerden ele alındığının göstergesidir.

Ötekileştirmeyen Masallar kitabında yer alan Pamuk Prenses anti-masalının içerdiği temalar, kullanılan kelimeler yönünden çocuk kitleye hitap etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yazar ironi ve hicivden sıkça yararlanarak toplumsal rolleri eleştirme yoluna başvurmuştur. Barros-del Rio (2018), Garner'in eserlerinde kadınları ezmeye ve güçsüzleştirmeye hizmet eden ataerkil güç yapılarını kınamak için ironi ve hiciv kullandığını ifade eder. Garner, bunu yaparken ataerkil değerlere yönelik eleştirisini daha da ileri götürerek erkek karakterleri kendi kendilerinin kurbanı hâline getirir. Aynı zamanda bu kitabın çağdaş okur kitlesine hitap ettiğini belirtir.

Bazı anti-masal kitaplarının içerdiği temalar ve tercih edilen dilden dolayı çocuğa görelilik ilkesinin ihlalinin söz konusu olduğu düşünülmektedir. Kara'nın (2022) araştırmasında anti-masal yazma çalışmaları yapan öğrencilerin yaratıcı yazma, eleştirel düşünme ve özgün ifade becerilerini geliştirdikleri görülmüştür. Anti-masallara farklı perspektiflerden bakılması bu noktada önemlidir.

Miçooğulları (2023), masal türünün geleneksel yapısını sorgulayarak yeni bir yaklaşım olan anti-masalların Türkçe eğitiminde nasıl kullanılabileceğini ve anlatıların anti-masallar bağlamında nasıl yeniden üretilebileceğini tartışır ve yeni anti-masal örnekleri ortaya koyar. Çalışmada anti-masalların gerekliliği üzerine durularak Türkçe derslerinde kullanımı önerilmiştir.

Anti-masalların Türkiye'de son 10 yıl içinde ivme kazandığını belirten Tunç (2021), bu masalların yaygınlaştırılması gerektiğini savunur. Hem bu çalışmada hem de anti-masallar üzerine yapılan diğer araştırmalarda anti-masal kitaplarının yaygınlaştırılması ve anti-masal kavramının daha detaylıca incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Agvan ve Asutay, 2018; Kara, 2022; Miçooğulları, 2023). Yeni yazılacak olan anti-masal kitapları çocuğa görelilik ilkesi esas alınarak kaleme alınmalı, kültürel öğelerimize ters düşmeyecek nitelikte olmalıdır. Klasik masallar herhangi bir ön okuma yapmadan veya bilgiye sahip olmadan hemen hemen her yaş grubundan kitlenin rahatlıkla anlamlandırabileceği eserlerdir. Buna karşılık anti-masallar, görülmektedir ki belirli bir felsefi ve teorik yeterliliğe ulaşmış bireylerin anlayabileceği özelliklere sahiptir. Bu yönleriyle çocuğa görelilik bakımından anti-masalların tartışılması ve eleştirel bir süzgeçten geçirilmesi gerekir.

Öneriler

- Sadece belirli masalların değil farklı masallara ait anti-masal kitapları yazılarak alan yazına kazandırılmalıdır.
- Anti-masal kitapları yazılırken çocuğa görelilik ilkesi göz ardı edilmemelidir.
- Anti-masallar üzerine yapılan akademik çalışmalar artırılmalıdır.
- Ebeveynler ve eğitimciler, çocukların yaşlarına ve duygusal olgunluk seviyelerine uygun anti-masal kitapları seçmeye özen göstermelidir. Ayrıca, çocuklara bu tür masalları anlamaları ve değerlendirmeleri için rehberlik yapılmalıdır.
- Yeni yazılacak olan anti-masal kitaplarında, kültürel değerler göz ardı edilmemelidir.
- Türk masallarının çocuklarla buluşturulması ve bu masalların klasik masal olarak kabul edilmesi için tanınırlılığını artırılması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Daha sonraki aşamada ise Türk masallarının anti masal biçimleri üzerinde çalışmaların yapılması gerektiği belirtilebilir.

Kaynaklar

- Adams, C. J. (2021). *Etin cinsel politikası: Feminist-vejetaryen eleştirel kuram* (G. Tezcan ve M.E. Boyacıoğlu, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Agvan, Ö ve Asutay, H. (2018). Bir anti-masal örneği olarak cam ayakkabıları reddeden Vejetaryen Külkedisi. *Humanitas*, 6(11), 225-237.
- Arcı, A. F. (2018). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem.
- Barros-del Rio, M. A. (2018). Emma Donoghue's and James Finn Garner's rebellious cinderellas: feminism and satire for empowerment in contemporary fairy tales. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 7(5), 239-246.

- Bettelheim, B (2019). *Masalların büyüüsü: Masalların işlenişi, önemi ve psikanalitik anlamları*. (S. G. Elibal, Çev.). İstanbul: İnkılap.
- Calvin, D. (2011). No more happily ever after: The anti-fairy tale in postmodern literature a craten calvin popular culture. *Unpublished thesis, University of Ulster, Belfast*.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. California: Sage.
- Dilidüzgün, S. (2003). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Garner, J. F. (2017). *Ötekileştirmeyen masallar*. (D. Evci, Çev.). Ankara: Dipnot.
- Grimm Kardeşler, (2011). *Grimm masalları Cilt 1-2*. (S. Günersel, Çev.). İstanbul: Pinhan.
- İçöz, F. (2008). *Masalda cadı: ötekinin arketipi* (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İpek, D. (2015). Bremen Mızıkacıları ya da ıskartaya çıkarılmış hayatlar üzerine. H. Köse (Ed.), *Skolastik Fantazyta içinde* (s. 40-53). İstanbul: Ayrıntı.
- Kara, N. (2022). *7. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması: anti-masal oluşturma*. (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karataş, A. (2020). *Uyuyan güzel uyandı, masalların toplumsal cinsiyet rolleri üzerine etkisi*. İstanbul: Nemesis.
- Karataş, T. (2001). *Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Perşembe Kitapları.
- Kemp, A. ve Ogilvie, S. (2017). *Prencesler uslu durmaz*. (S. Özkan, Çev.). İstanbul: Beta Kids.
- Lieberman, M. (1972). "Some day my prince will come": female acculturation through the fairy tale. *College English*, 1972 Dec 01. 34(3), 383-395.
- Lopez, N. ve Cameros, M. (2017). *Vejetaryen külkedisi*. (Z. S. Veiga, Çev.). İstanbul: Notabene.
- Miçoğulları, M. (2022). *Türkçe eğitimi için yeni bir masal türü: anti masallar ve anlatıların antimasal bağlamında yeniden üretimi* (Yüksek lisans tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Mieder, W. (1987). Grim variations from fairy tales to modern anti-fairy tales. *The Germanic Review: Literature, Culture, Theory*: Vol. 62, No. 2, pp. 90-102.
- Oğuzkan, F. (2013). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Özgürbüz, M. E. (2021). Külkedisi masalını yeniden yazmak: Külprensi ile vejetaryen külkedisi adlı resimli kitapların karşılaştırmalı incelemesi. *Litera*, 31(2), 757-782.
- Özgürbüz, M. E. (2022). Postmodern masalarda cinsiyet kurgusu ve anlatı stratejileri: kırmızı başlıklı kız masalının yeniden yazımları. *Edebî Eleştiri Dergisi*, 6(2), 57-78.

- Parmaksız, A. (2020). *Freud bana masal anlatsa: masal üzerine psikanalitik bir inceleme*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Parsons, L. T. (2004). Ella evolving: Cinderella stories and the construction of gender appropriate behavior. *Children's Literature in Education* 35(2): 135-154.
- Pekşen, S. (2017), Children's literature as a tool for gender appropriation. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 52(2): 151-166
- Sarı, A. ve Ercan, C. (2008). *Masalların psikanalizi*. Erzurum: Sakımsöğüt.
- Scaliter, J. (2017). *Başka bir kırmızı başlıklı kız*. Res. Delia Iglesias. (C. Denктаş, Çev.). İstanbul: Nota Bene.
- Sezer, M. Ö. (2020). *Masallar ve toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Evrensel Basım.
- Silverman, D. (2018). *Nitel verileri yorumlama*. Ankara: Pegem.
- Tatar, M. (1987). *The hard facts of the grimms' fairy tales*. New Jersey: Princeton University.
- Tokdemir, K. (2019). Kötü kadın/iyi kadın zıtlığı: batı ve doğu masallarında cadı prototipinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 38-50.
- Tokdemir, K. (2020). Uyuyan güzel masalından Malefiz filmine ötekileştirmenin yeniden üretimi: cadı prototipinin ters yüz edilmesi mi? *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, (6), 111-130.
- Tunç E. (2021). Karşı-Masal Fraksiyonu ve Türkiye'deki Yansılar. *Motif Vakfı Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu- II, İstanbul, Türkiye*, 16-18 Nisan 2021, cilt.1, ss.21-50.
- Turna, M. (2023). Ekoleştirici Çerçevesinden Ahmet Muhip Dıranaş'ın Eserleri. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 9(1), 193-213.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yorulmaz, B. ve Korkmaz, N. (2021). Grimm masallarının içerdiği değerler açısından incelenmesi. *Asya Studies*, 5 (18), 189-200.
- Zipes, J. (2014). *Don't bet on the prince: contemporary feminist fairy tales in North America and England*. New York.
- Zipes, J. (2018). *Peri masalları ve yıkma sanatı*. İstanbul: Alfa.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmaya birinci yazar %60, ikinci yazar %40 oranında katkıda bulunmuştur.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş veya kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Yazarların bu araştırma bağlamında açıklaması gereken herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Bildirim

Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanıldığı için etik kurul izni alınmamıştır.